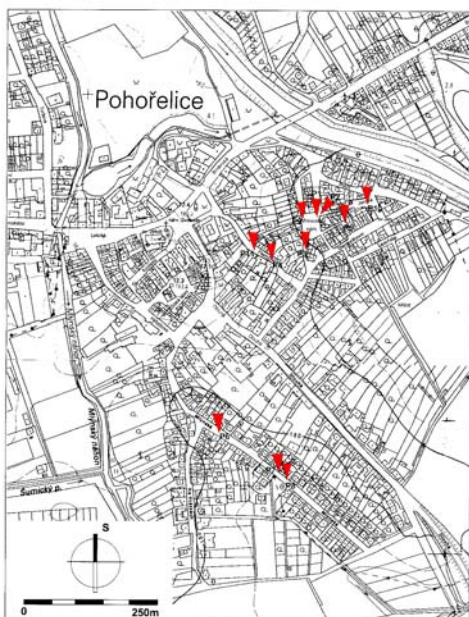

Záchranný archeologický výzkum v Pohořelicích

Obr. 1 – vyznačení polohy dokumentovaných profilů.

V souvislosti s odkanalizováním a výměnou IS (voda, plyn) v rámci akce „Čistá Jihlava“ proběhl v letních měsících roku 2004 archeologický dohled prováděných výkopů v oblasti Moravského náměstí, ulice Dlouhá a Mlýnská v Pohořelicích (obr. 1).

Historie zkoumaného území

K brzkému rozmachu osídlení Pohořelic patrně pomohlo výhodné umístění přímo na trase jedné z větví cesty z Brna do Mikulova a Rakous, v místě odbočky na znojemském směru a přechodu přes řeku Jihlavu. V první polovině 13. století držel od markraběte některé zboží v Pohořelicích brněnský měšťan Oldřich Schwarz a jeho bratři, jimž roku 1240 král Václav I. zboží potvrdil. Od roku 1222 je také doložena fara pod patronátem zeměpána (farář Jindřich patřil mezi kaplany markraběte Vladislava Jindřicha). Ve 2. polovině 13. století se Pohořelice staly věnným městem královen. Ještě roku 1413 se Pohořelice počítaly mezi královská města, ale Václav IV. Je roku 1417 zastavil Hanuši Aimeiserovi a roku 1421 je král Zikmund zastavil Vokovi z Holštejna, ale ještě téhož roku je spolu s Jihlavou, Znojmem, Jemnicí a Českými Budějovicemi odevzdal do zástavy rakouskému vévodovi Albrechtovi V. za pomoc proti

husitům. Roku 1425 se města zmocnili husité ale r. 1428 byli vyhnáni. Roku 1443, poté co město o rok dříve dobylo vojsko moravské šlechty a královských měst, byly zbořeny hradby

Archeologický výzkum

Zkoumaná oblast se nachází východně a jihovýchodně historického jádra Pohořelic, pravděpodobně za bývalou městskou hradbou. Pouze v prostoru ulice Krátké a Pšeničné můžeme uvažovat, že se pohybujeme uvnitř historického města. Podle sdělení majitele domu ležícího v uličce vybíhající ze severozápadního kouta Moravského náměstí byla při stavbě jeho domku v 70. letech porušena mohutná (síla cca 2 m) kamenná zeď. V tomto prostoru lze uvažovat o reliktu městské hradby, nicméně při výkopu v ulici Krátké tato skutečnost prozatím potvrzena nebyla.

Archeologický výzkum potvrdil poměrně silné pravěké osídlení známé již z dřívějších archeologických výzkumů ve městě samém i v okolí. Toto osídlení se ve zkoumaném prostoru koncentruje na písčitéch dunách vyvýšených nad okolní, řekou Jihlavou zaplavovaný terén. Z výsledků archeologického výzkumu lze lokalizovat dvě takové duny v okolí ulice Pšeničné a Mlýnské.

Nejstarší zjištěné osídlení náleží době bronzové. Byly zachyceny čtyři objekty ve výkopech na ulici Pšeničná a Mlýnská, které můžeme na základě keramického materiálu jen těžko blíže zařadit. Může se jednat o únětickou kulturu starší doby bronzové, nelze však ani vyloučit datování mladší. Zajímavými nálezy byly zlomky perleti a mušloviny, které byly získány ze dvou výkopů.

Obr. 2 - výkop pro kanalizaci

Obr. 3 - zčišťování stěny výkopu

Obr. 4 - výkopy pro inženýrské sítě

Akce se částečně pravděpodobně dotkla i historického intravilánu města (v ulici Pšeničné), kde bylo možno sledovat aktivity přelomu 13. a 14. století. Konkrétně se jedná pravděpodobně o pozůstatek zahloubené části bližze neznámé dřevohliněné stavby.

Další zachycené stopy lidské činnosti náleží již novověkému osídlení. V nejbližším okolí Moravského náměstí byly dokumentovány pozůstatky osídlení ze 16.-17. V jižní části Moravského náměstí pak byly zachyceny navážky (dorovnavky terénu) datované m.j. habánským zbožím.

Archeologický exkurz

V minulosti se v Pohořelicích a okolí uskutečnilo několik archeologických výzkumů. V okolí města se nachází dvě zaniklé vesnice – Klášterka a 600 m jihovýchodně od Pohořelic ves Preser datovaná do 14.-15.stol.. Plošně větší výzkum realizoval M. Geisler v souvislosti s přemostěním komunikace Brno – Mikulov v roce 1994. V lokalitě Nová louka byly zachyceny pozůstatky osídlení kultury s nálevkovitými poháry, kultury se zvoncovitými poháry, únětické kultury, věteřovské a velatické kultury, dále halštatské horákovské kultury, stopy osídlení z doby laténské, římské a hradištní. Pohřebiště z přelomu doby římské a doby stěhování národů zkoumal M. Čižmář v poloze Mlýnské. Slovanská zemnice a jáma z doby římské byly zachyceny roku 1970 v trati Pod studýnkou. Osídlení z doby bronzové bylo zachyceno také archeologickým dohledem ve Švermově ulici. Několik archeologických výzkumů proběhlo přímo v intravilánu města, v bezprostřední blízkosti kostela sv. Jakuba. Především je to dohled nad terénními úpravami v okolí kostela, který osvětlil jak vývoj stavby samotné, tak zachytil i pozůstatky pravěkého osídlení (kulturní vrstva velatické kultury doby bronzové). Na hlavním náměstí byl dále dokumentován profil při stavbě domu v blízkosti fary. Dokumentovaná situace dokládá osídlení ze 3. čtvrtiny 13. století.

Ve sledovaném prostoru okolí ulic Mlýnská, Dlouhá a Moravské náměstí proběhly v minulosti dvě akce - při hloubení rýhy pro kanalizaci v Mlýnské ulici zachytil J. Unger kulturní vrstvy a jámu o průměru 3,10 m datovanou do 14. - 15. století, dále pak v roce 1996 zkoumal pravěké a středověké osídlení při stavbě sportovní haly.

V poslední době proběhl dohled nad stavbou rodinného domu v severní linii Horního náměstí, zachyceny byly situace středověkého a novověkého osídlení.

Vedoucí výzkumu: Petr Holub